

Bir Cumhuriyet Kadını; Prof. Dr. Halet Çambel A Republic of Women; Prof. Dr. Halet Çambel

Türkan KARPINAR*

Öz

Mustafa Kemal Atatürk, cinsiyet eşitliğine ve Türk kadınının sosyal hayatta temsiline büyük önem vermiş, kadınların farklı alanlarda yer alması için çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmalar neticesinde Türk kadını bilimden sanata, sanattan spora, spordan kültüre pek çok farklı alanda ülkemizi ulusal ve uluslararası arenada en iyi şekilde temsil etti. Bu kadınlardan birisi de Prof. Dr. Halet Çambel'dir. Genç Cumhuriyet'in en başarılı kadın simalarından olan Prof. Dr. Halet Çambel bir asra yaklaşan ömründe spor, sanat, müzecilik, arkeoloji ve tarihle ilgilenmiş, ülkesini farklı alanlarda ulusal ve uluslararası arenada en iyi şekilde temsil eden kadınlardan birisi olarak çağdaş Türk kadının öncülük etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Halet Çambel, Spor, Arkeoloji, Bilim.

Abstract

Mustafa Kemal Atatürk attached great importance to gender equality and the representation of Turkish women in social life and carried out studies for women to take part in different fields. As a result of these studies, Turkish women represented our country in the best way in national and international arena in many different fields from science to art, from art to sports, from sports to culture. One of these women is Professor. Dr. It is Halet Cambel. One of the most successful female figures of the young Republic. Dr. Halet Cambel was interested in sports, art, museology, archeology and history in the upcoming life and was a pioneer in contemporary Turkish women as one of the best women who represented her country in national and international arena in different fields.

Keywords: Halet Çambel, Sport, Archeology, Science.

Giriş

Tarihsel süreç içerisinde Türk kültürü ve tarihinin şekillenmesinde Türk kadınının oldukça önemli bir etkisi vardır. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk: *“Bizce Türkiye Cumhuriyeti anlamınca kadın bütün Türk tarihinde olduğu gibi bugünde en muhterem mevkiye, her şeyin üstünde yüksek ve şerefli bir mevcudiyettir”* sözleriyle tarihsel süreç içerisinde toplumsal hayatın temelinde Türk kadının rolünün ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır (Eldeniz, 1956: 740). Türk kadınının sosyal yapı içerisinde daha fazla yer alması için pek çok önemli uygulamayı başlatan Atatürk farklı alanlarda kadınlarımızın temsil edilmesi için büyük çaba gösterdi. Onun çabaları sonucunda cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türk kadını spordan sanata, sanattan bilime, bilimden siyasete pek çok kadın farklı alanda ülkemizi en iyi şekilde temsil ettiler.

Genç cumhuriyetin en renkli ve en önemli kadın şahsiyetlerinden birisi de spordan, arkeolojiye, arkeolojiden akademisyenliğe, akademisyenlikten müzeciliğe farklı alanlarda çalışmalar yürüten ulusal ve uluslararası nitelikte başarıları olan Halet Çambel'di. O, bir arkeolog ve bir sporcu olmaktan öte filoloji, arkeoloji, mimari, etnografi, peyzaj mimarisi, müzecilik gibi farklı alanlarla ilgilenen, multi-disipliner bir bilim insanı ve ilk kadın aydınlarımızdandı. Yaşadığı dönemde ülkemizde bilim insanı kimliği ile arkeoloji ve prehistorya alanında yaptığı akademik çalışmalarıyla ülkemizde bu alanların gelişmesine önemli ölçüde katkı sundu ve bu alanlarda uluslararası başarılar elde eden sayılı isimlerdendi (Özdoğan, 2014: 35).

Halet Çambel'in Ailesi, Çocukluğu Ve Eğitim Hayatı

Halet Çambel'in ailesi Osmanlı'da yaşayan önemli ailelerden birisi olup aydın, seçkin bir aileye mensuptu. Dedesi İbrahim Hakkı Paşa, Osmanlı'nın son döneminde yer edinen önemli isimlerden birisiydi. İbrahim Hakkı Paşa, İstanbul'da müderrislik, Maarif Nazırlığı ve

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, turkk.ann@gmail.com.

sadrazamlık gibi görevler yürüttü. Bir süreliğine Berlin Büyükelçiliği görevini de yürüten İbrahim Hakkı Paşa bu görevi esnasında 1918 yılında vefat etti (Kurşun, 2000: 311-313).

Dedesinin Berlin Büyükelçiliği görevini yürüttüğü tarihlerde babası Hasan Cemil Bey, Berlin Askeri Ataşeliği görevinde bulunmaktaydı. Babası Hasan Cemil Çambel, I. Dünya Savaşı'nda 51. Piyade Tümen Komutanı olarak Irak Cephesi'nde Felahiye mevkiinde savaşmış ve Berlin'e yaralı olarak geri dönmüştü (Dirican, 1997: 73). Berlin'deki görevi bittikten sonra Türkiye'ye geri dönen Hasan Cemil Bey, Atatürk ile yakın ilişkiler kurdu. Hasan Cemil Bey, 1928 yılında yapılan seçimlerde Bolu Milletvekili oldu.

Milletvekili olduktan sonra Atatürk'ün isteği doğrultusunda Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti'nin kuruluşu aşamasında görev yapan isimlerden birisi oldu. Yakın arkadaşı Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti Başkanı Ahmet Akçura'nın vefatı üzerine 23 Mart 1935 tarihinde Atatürk'ün emri ile Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti Başkanlığı görevine getirildi. Hasan Cemil Çambel, bu görevi 23 Mart 1935-17 Aralık 1941 tarihleri arasında yürüttü. Bu görevi esnasında özellikle arkeoloji alanında yürüttüğü başarılı çalışmalar sonucunda 1939 yılında Berlin'de bulunan Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün onur üyeliğine seçildi (Milliyet Gazetesi, 11 Aralık 1967: 3).

Hasan Cemil Bey ve Remziye Hanım çiftinin, Halet dışında her biri kendi alanında önemli başarılarla imza atan üç çocuğu daha vardı. Bunlar Türkiye'nin ilk kadın patoloji-onkoloji uzmanlarından, ülkemizde ilk kanser araştırma merkezini kuran Halet Hanım'ın küçük ablası Perihan Çambel, Türkiye'nin ilk kadın gazetecilerinden Halet Hanım'ın büyük ablası Leyla Çambel ve Halet Hanım'ın küçük kardeşi mühendis Ali Çambel'dir (Öztürk, 2016: 81).

Halet Çambel, babası ve dedesinin Almanya'daki görevi esnasında 27 Ağustos 1916 tarihinde Berlin'de dünyaya geldi. Ailesiyle birlikte sekiz yaşına kadar Almanya'da yaşadı. İlk eğitim hayatı Almanya'da başladı. Fakat sekiz yaşındayken ailesinin Türkiye'ye dönmesiyle eğitimine İstanbul'da devam etti. Ortaokul ve lise öğrenimini İstanbul/Arnavutköy'de bulunan Amerikan Kız Koleji'nde tamamladı (Erdoğan, Atabeyoğlu, Cebecioğlu, 2000: 10).

Hasan Cemal Bey, 21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilen Soyadı Kanunu'ndan sonra diğer kardeşlerinden farklı olarak "Çambel" soyadını tercih etti. Halet Hanım, bu soyadı ile Türkiye'de pek çok ilki gerçekleştiren sayılı Türk kadınlardan birisi olacaktı (Güneş, 2016: 3).

Halet Çambel'in, arkeoloji ve spora olan ilgisi Amerikan Kız Koleji'nde bulunduğu dönemde başladı. Bu dönemde düzenlenen okul gezilerinde İstanbul'un tarihi ve arkeolojik alanlarını gezme fırsatı buldu. Çocukluğunda zayıf bir bünyeye sahipti, bu nedenle spora yöneldi. Çocuk yaştan itibaren yüzme, okçuluk, kürek, bisiklet, okçuluk, binicilik spor dallarıyla ilgilendi. Amerikan Kız Koleji'nde okuduğu dönemde Beden Eğitim Öğretmeni Alexander Nadolski'den eskrim eğitimi almaya başladı (Hasdemir, 2011: 76). Bu spor dalında kısa süre içerisinde hızla ilerledi. 1935 yılında lise öğrenimini başarıyla tamamladıktan sonra Fransız hükümetinin burs desteğiyle Paris'te bulunan Sorbonne Üniversitesi'nde Arkeoloji eğitimi aldı. Paris'te bulunduğu dönemde bir yandan üniversite eğitimine devam ederken diğer yandan eskrim ve binicilik sporuyla da ilgilenmeye devam etti (Dirican, 1997: 74).

Sporcu, Akademisyen ve Arkeolog Halet Çambel

1936 yılında Almanya/Berlin'de yapılan Olimpiyat Oyunları'nda kendisi gibi eskrimci olan Suat Fetgeri Aşeni ile birlikte Türkiye'yi temsil eden ilk kadın milli sporcu oldu. Halet Çambel ve Suat Fetgeri Aşeni aynı zamanda Olimpiyat Oyunları'nda yarışan ilk Müslüman kadın sporculardır. Her ne kadar Berlin'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları'nda kayda değer

bir başarı gösteremeseler de Olimpiyat Oyunları'na katılan ilk Türk ve Müslüman kadın sporcular olarak tarihe geçmişlerdir (Erdoğan, Atabeyoğlu, Cebecioğlu, 2000: 10). Olimpiyat Oyunları sırasında Alman diktatör Adolf Hitler ile tanışma teklifini reddetmiştir (Güneş, 2016: 3).

Olimpiyatlardan sonra üniversite eğitimine devam etti. Avrupa'da bulunduğu süre zarfında İtalyanca, Almanca, Fransızca ve İngilizce'yi ileri düzeyde öğrendi (Milliyet Gazetesi, 3 Nisan 2005: 14). Ayrıca kadim Ön Asya ölü dillerinden Hititçe ve Eski İbranice ve Akadça'yı iyi derecede öğrendi ve bu alanda uzmanlaştı. Dönemin ünlü arkeologları ile tanışması da ilk kez üniversite eğitimi için Avrupa'da bulunduğu günlerde oldu. 1938 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde Arkeoloji Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladıktan sonra aynı üniversite de doktora çalışmalarına başladıysa da II. Dünya Savaşı'nın çıkması nedeniyle Türkiye'ye döndü ve doktora eğitimi yarım kaldı (Özdoğan, 2014: 36).

İlk kez Kurt Bittel başkanlığındaki Boğazköy kazısına katıldı. Boğazköy kazısındaki başarılı çalışmalarından dolayı daha sonraki yıllarda bu mevki "*Çamlıbel Tarlası*" olarak anılmaya başladı (Schachner, 2008: 475). 1939 yılında Fransız Arkeoloji Enstitüsü tarafından Afyon'da yürütülen Yazılıkaya/Midas Antik Kenti kazısına katıldı. Bu kazıda birlikte çalıştığı kazı başkanı Dr. Emilie Haspels ile İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde de çalışmaya devam etti (Milliyet Gazetesi, 3 Nisan 2005: 14).

Aynı dönemde 1940 yılında İstanbul Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. Helmuth Theodor Bossert'ten asistanlık teklifi aldı. Bu teklifi geçici olarak kabul etse de daha sonraki süreçte akademik çalışmalarına devam etti (Milliyet Gazetesi, 3 Nisan 2005: 14). II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği dönemde kazı çalışmalarıyla birlikte akademik hayatına da devam eden Halet Çambel, 1940 yılında birlikte çalışmalar yürüttüğü Mimar Nail Çakırhan ile evlendi (Öztürk, 2016: 82).

İstanbul Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nde bilimsel çalışmalarına devam eden Halet Çambel, 1943 yılında doktora çalışması için Türk Tarih Kurumu adına Kırşehir/Hashöyük'te kontrol kazısı çalışmalarına katıldı. Çalışmalarında elde ettiği başarılar sonucunda yeterliliğini ispatlayarak 1944 yılında doktorasını tamamladı (Seyirci, 1990: 287).

Doktorasını tamamladıktan sonra arkeolojik kazılarda daha fazla yer almaya başlayan Halet Çambel bu süreçte Prof. Dr. Prof. Dr. Helmuth Theodor Bossert ile birlikte Anadolu'da pek çok araştırma gezisine katıldı ve saha çalışmaları yaptı. 1946 yılında Çukurova bölgesinde yaptığı saha çalışmaları sonucunda Osmaniye'de tarihsel geçmişi Asur-Hitit dönemine kadar uzanan Karatepe'yi keşfetti. Keşif çalışmalarından sonra Karatepe'de başlayan kazılara katıldı. Halet Çambel gerek Türk arkeologların sayısının yetersiz olması gerekse başarılı çalışmaları sebebiyle 1946-1954 yılları arasında aynı anda farklı kazılarda yer aldı. 1946 yılında Karatepe kazısı devam ederken 1948-1949 yıllarında Fransız Arkeoloji Enstitüsü tarafından yürütülen Afyon Yazılıkaya/Midas Antik Kenti kazısında da yer aldı (Özdoğan, 2014: 36-37).

1946 yılında Karatepe'de başlayan kazı ve restorasyon çalışmaları 1952 yılında son buldu. Halet Çambel, Türkiye'nin ilk açık hava müzesi olan Karatepe-Arslantaş Milli Parkı'nın kuruluşuna öncülük etti. Halet Çambel bir yandan kazı ve arkeoloji çalışmalarının devam ettirirken diğer yandan akademik çalışmalarına da devam etti ve 1960 yılında profesör oldu (Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, 1987: 303).

Karatepe'deki çalışmalar sırasında Çukurova ahalisini yakından tanıma fırsatı bulan ve yöre insanıyla kaynaşan Halet Çambel bölge insanı arasında "Halet Bacı" olarak tanınmıştır. Pek çok farklı alanda ulusal ve uluslararası başarılar elde etmesine rağmen gösterişten uzak duran Halet Çambel, halkla iç içe olmuştur. İlkelerini sloganlaştırmak yerine herkesin

anlayacağı şekilde hayata geçirmeyi hedefledi ve çalışmalarını bu kapsamda yürüttü. Çukurova bölgesindeki çalışmaları sırasında Türk Edebiyatı'nın en önemli isimlerinden Yaşar Kemal'i tanıma ve dostluk kurma fırsatını buldu (Öztürk, 2016: 81).

Türkiye coğrafyasının sosyo-kültürel ve tarihi değerlerini keşfetmeyi, korumayı kendisine ilke edinen Çambel, ülkemizin kültür varlıklarının yerinde doğal çevre ortamı ile birlikte korunması, kültürel peyzaj, kültür varlıklarının planlamalarının yapılması, kültür varlıklarının turizme kazandırılarak Türk toplumuna sosyo-ekonomik açıdan fayda sağlamasına yönelik olarak da projeler gerçekleştirdi (Özdoğan, 2014: 36).

Profesör olduğu sene 27 Mayıs Darbesi'nin gerçekleşmesi ve sonrasında çeşitli üniversitelerde görev yapan 147 öğretim üyesinin üniversitelerden atılmasıyla İstanbul Üniversitesi'ndeki görevi son buldu. Bu olaydan sonra Almanya'ya gitti ve 1962 yılında Almanya'da Saarbrücken Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Misafir öğretim üyesi olarak bir yıl burada çalışan Halet Çambel şartların düzelmesinin ardından Türkiye'ye İstanbul Üniversitesi'ndeki eski görevine geri döndü. Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde Prehistorya bölümünü kurdu. İller Bankası'nın da desteğini alarak Çukurova bölgesindeki arkeolojik değerlerin saptanması yönelik olarak çalışmalarına devam etti (Dirican, 1997: 78).

1960'lı yılların ikinci evresinde rotayı Doğu Anadolu Bölgesi'ne çeviren Halet Çambel burada Keban Barajı'nın kurulacağı bölge başta olmak üzere Aşağı Fırat Bölümü'nün arkeolojik projelerinin oluşturulması için Elâzığ, Tunceli, Malatya, Diyarbakır, Urfa, Siirt illerinde çalışmalar yürüttü. Elâzığ ve Tunceli'de özellikle Pertek ve Keban çevresinde Robert John Braidwood ile yürüttüğü kazılarda ODTÜ Rektörü Kemal Kurdaş'ın da desteklerini aldılar. Ülkemizde ilk defa Multi-disipliner bir ekip ile çalışmalarını yürüttüler. Bu kapsamda Diyarbakır'da yapılan kazılarda dünyanın en eski köyü ve ilk yerleşim yerlerinden birisi olarak kabul edilen Çöyönü'nde ki antik köyü buldular. ODTÜ Rektörü Kemal Kurdaş'ın bu görevden alınması sonucunda Aşağı Fırat Bölgesi'nde farklı disiplinlerin bir araya gelerek yürüttüğü çalışmalar önemini kaybetti (Özdoğan, 2014: 38-39).

Araştırma yaptığı bölgelerle bütünleşen Halet Çambel, multi-disipliner bir bilim insanı olarak yalnızca arkeolojik değerlerle ilgilenmemiş, farklı kültürel değerlerin araştırılması ve tanıtılmasına yönelik de çalışmalar yürüttü. Nitekim Çukurova'da uzun yıllar çalışmalar yürüttüğü Karatepe bölgesinin fıkralarını yayınladı.¹ Arkeoloji ve Prehistorya disiplininin öncü isimlerinden olan Halet Çambel, İstanbul Üniversitesi'nde görev yaptığı süre içerisinde yüzlerce arkeolog yetiştirdi.

Halet Çambel yoğun çalışma temposuna rağmen yazmayı, kalıcı eserler bırakmayı da ihmal etmedi. İngilizce ve Türkçe eserler yazdı. Eserlerinden bazıları; Çok Dilli Arkeoloji Sözlüğü, Midas Kenti Kazıları ve Dağlık Frigya Bölgesi'ndeki Araştırmalar Frigya, Light on Top of the Black Hill, Karatepe Fıkraları, Güneydoğu Anadolu Tarihöncesi Araştırmaları I. Cilt, Kumkale: Toros Eteklerinde Bir Haçlı Kalesi'dir. Gösterişli bir yaşantı yerine mütevazı bir hayat tarzını benimsediği için medyatik olmadı.

Türk toplumunun hafızasında önemli ölçüde yer edinmesine rağmen hakkında yazılanlar oldukça sınırlıdır. Birkaç makale dışında Osmaniye Eski Valisi İsa Küçük tarafından yazılan "*Halet Abla Destanı*" ve Halet Çambel ile yaptığı söyleşiyi İngilizce olarak kitaplaştıran Melih Güneş'in "*Halet Abla İle Buluşma*" adlı eseri hakkında yazılan en önemli eserlerdir.² Özellikle İsa Küçük, Halet Çambel ile tanışmalarından başlayarak, Halet

¹ Detaylı bilgi için bakınız; Halet Çambel, *Karatepe Fıkraları*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007.

² Detaylı bilgi için bakınız; Melih Güneş, *Halet Çambel İle Buluşma*, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yayınları, İstanbul, 2012.

Çambel'in çalışmalarını ve Çukurova'da yöre ahalisi tarafından ne kadar sevildiğini, Çukurova'nın "*Halet Ablası'nı*" edebi bir dille anlattı (Küçük, 2010: 11-15).

Halet Çambel, 1995 yılında Türkiye Bilimler Akademisi şeref üyeliğine seçildi. Boğaziçi Üniversitesi, Tübingen Üniversitesi, Mersin Üniversitesi gibi üniversiteler tarafından şeref ve onur doktorası verildi. Halet Çambel hayatı boyunca pek çok ödül aldı. Aldığı ödüller arasında 1986 yılında İtalya'da aldığı "*Adelaide Ristori Ödülü*", 2005 yılında Hollanda devleti tarafından verilen "*Prens Claus Ödülü*" ile 2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından verilen "*Kültür Ve Sanat Büyük Ödülü*" vardır. Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde Karatepe'de kurduğu Türkiye'nin ilk açık hava müzesi ve milli park bölgesine yakın bir yerde yapılan okula Halet Çambel İlköğretim Okulu adı verildi (Küçük, 2010: 14).

Halet Çambel, kazandığı sayısız başarılar ve gerçekleştirdiği akademik çalışmalar ile Türk kültür tarihinde önemli bir yer edindi. Akademik çalışmalarındaki farklılık onun kendi tarzını oluşturmasını sağladı. Multi-disipliner bir bilim insanı olarak yalnızca ulusal ölçekte değil uluslararası arenada önemli başarılar elde etti (Milliyet Gazetesi, 3 Nisan 2005: 14). Halet Çambel, 12 Ocak 2014 tarihinde arkasında pek çok başarılı proje ve eser bırakarak çocukluğu ve gençliğinin geçtiği Arnavutköy'de vefat etti (Öztürk, 2016: 82).

Sonuç

Halet Çambel, bir asra yaklaşan ömrünü ülkesinin sosyo-kültürel değerlerini korumaya, tanıtmaya adanmış sporcu, arkeolog, bilim insanı, müzeci, eğitmen, aydın kimliği ile ön plana çıkmayı başaran çok yönlü bir cumhuriyet kadınıdır. Atatürk ve İsmet İnönü'nün faaliyetleriyle yakından ilgilendiği bir isim olan Halet Çambel, pek çok farklı alanda çağdaş Türk kadınına farklı alanlarda ulusal ve uluslararası arenada en iyi şekilde temsil etmeyi başardı. Suat Fetgeri Aşeni ile birlikte 1936 yılında Berlin'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na katılan ilk Türk ve Müslüman kadın sporcu oldu ve pek çok alanda olduğu gibi bu alanda da Türk kadınına öncülük teşkil etti ve örnek oldu.

Soylu bir aileye mensup olmasına rağmen Anadolu'nun kültürel değerleriyle ve Anadolu insanıyla bütünleşerek Çukurova'da yöre halkının "*Halet Bacısı*" olmayı başardı. Aynı bölgede adına okul açıldı. Multi-disipliner bir bilim insanı olarak kazı yaptığı bölgelerin sadece arkeolojik değerlerini değil farklı kültürel değerlerini de araştırdı.

Anadolu'nun arkeolojik ve tarihi değerlerinin yağmalanmasına izin vermedi. Başlattığı projelerle ülkemizin değerlerini korudu ve bütün dünyaya tanıttı. Bilimsel ahlak ve iş disipliniyle saygın bir arkeolog ve bilim insanı olarak tanındı. Dönemin sayılı arkeologlarından Kurt Bittel, Prof. Dr. Helmuth Theodor Bossert, Robert John Braidwood ile çalışma fırsatı buldu.

Kaynakça

- Arpınar, E., Atabeyoğlu, C. & Cebecioğlu, T. (2000). *Olimpiyat oyunlarında Türk Kızları*, İstanbul: Milli olimpiyat komitesi yayınları.
- Çambel, H. (2007). *Karetepelik fıkraları*, İstanbul: Arkeoloji ve sanat yayınları.
- Dirican, M. (1997). Halet Çambel, *Tübitak bilim ve teknik dergisi*, Sayı: 359, Ankara, s. 72-80.
- Eldeniz, P.N. (1956). Atatürk ve Türk kadını, TTK Belleten dergisi, 20(80), Ankara, 1956, s. 739-742.
- Güneş, M. (2012). *Halet Çambel ile buluşma*, İstanbul: TMMOB İstanbul büyükşehir şubesi yayınları.
- Güneş, M. (2016). 100. Yaş gününde çağrışımlarla Halet Çambel, *Akyaka kültür ve sanat derneği bülteni*, 9(33), Muğla, s. 3.

- Hasdemir, H. (2011). *İstanbul'un 100 sporcusu*, İstanbul: İBB Kültür A.Ş. yayınları.
- Kurşun, Z. (2000). İbrahim Hakkı Paşa, *Türkiye diyanet vakfı islam ansiklopedisi*, 21, İstanbul: T.D.V. Yayınları, s. 311-314.
- Küçük, İ. (2010). *Halet Abla ile buluşma*, İstanbul: Arkeoloji ve sanat yayınları.
- Özdoğan, M. (2014). Aydın, Bilim insanı, eğitimci, arkeolog Halet Çambel, *Toplumsal tarih dergisi*, (243), İstanbul, s. 35-39.
- Öztürk, Y. (2016), Halet Çambel 100 Yaşında, *Bütün Dünya dergisi*, Başkent üniversitesi Yayınları, Ağustos, Ankara, s. 79-82.
- Seyirci, M. (1990). Halet Çambel ve çukurova kültüründe Karatepe, *I. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova halk kültürü sempozyumu bildirileri*, Adana, s. 287-294.
- Schachner, A. (2008). *Boğazköy-Hattuşa 2007 yılı çalışmaları*, Yayına hazırlayanlar; Haydar Dönmez, Adil Özme, Ankara: Kültür ve Turizm bakanlığı yayınları, s. 475-498.
- Ana Britannica genel kültür ansiklopedisi. (1987). *Halet Çambel*, 6, İstanbul, s. 303.
- Milliyet Gazetesi, 11 Aralık 1967: s. 3.
- Milliyet Gazetesi, 3 Nisan 2005: s. 14.
- Milliyet Gazetesi, 2 Haziran 1985: 1.